
UWAGI WSTĘPNE

Rozprawy opublikowane w niniejszym tomie są plonem konferencji naukowej „Mity i wierzenia pogańskich Słowian i Bałtów” zorganizowanej w Baranowie k. Sandomierza w dniach 5–7 października 1995 r. wspólnymi siłami Instytutu Historii PAN oraz Instytutu Archeologii i Etnologii PAN. Wymieniona problematyka, choć w ostatnich dziesięcioleciach żywo uprawiana w wielu krajach, stosunkowo rzadko bywa przedmiotem szerzej zakrojonych debat naukowych. W Polsce konferencja baranowska miała niewiele poprzedniczek. Pierwsza z nich, sesja naukowa zorganizowana w Kielcach w 1967 r. odnosiła się do stanu badań sprzed lat około trzydziestu (*Religia pogańskich Słowian*, Kielce 1968). Druga, przeprowadzona staraniem Muzeum Archeologicznego w Gdańsku, obejmowała węższy zakres terytorialny i tematyczny, ograniczony w zasadzie do rezultatów badań archeologicznych (*Wierzenia przedchrześcijańskie na ziemiach polskich*, Gdańsk 1993).

Nie trzeba uzasadniać, iż powstały w minionych dziesięcioleciach bogaty i różnorodny międzynarodowy dorobek naukowy w dziedzinie wierzeń i mitologii Słowian stanowi zachętę do debaty poświęconej tej problematyce. Odniesienia do głównych kierunków i propozycji badawczych oraz do konkretnych prac znajdziemy w tekstach referatów. W tym miejscu ograniczymy się jedynie do przypomnienia dzieł dwóch polskich historyków mediewistów: nieżyjącego już Henryka Łowmiańskiego *Religia Słowian i jej upadek (w. VI-XII)*, Warszawa 1979 oraz Aleksandra Gieysztora *Mitologia Słowian*, Warszawa 1982. Obie te prace, świadczące o nader odmiennym podejściu badawczym ich Autorów, innym kwestionariuszu badań itd. należy uznać za ogromnie istotne.

Konferencja, której wyniki poniżej przedstawiamy, miała charakter międzynarodowy; oprócz sporego grona uczonych polskich wzięli w niej udział wybitni specjaliści z Białorusi, Łotwy, Niemiec,

Słowenii i Ukrainy. Wychodząc z założenia, iż aktualny stan wiedzy o przedchrześcijańskich wierzeniach słowiańsko-bałtyjskich jest rezultatem poszukiwań przedstawicieli różnych dziedzin nauki, organizatorzy starali się zapewnić jej charakter interdyscyplinarny. Zamiar ten w znacznej mierze się powiódł, choć niewątpliwym niedostatkiem konferencji był brak referatu przedstawiającego punkt widzenia etnologa. W zamku baranowskim obradowali przedstawiciele trzech dyscyplin naukowych od dawna wnoszących istotny wkład do badań nad tytułową problematyką: historii, archeologii i językoznawstwa. Prezentacja wyników poszukiwań oraz wymiana poglądów i refleksji powstałych na podstawie różnych warsztatów badawczych bywała momentami pasjonująca a zawsze pożyteczna.

Przedstawione referaty oraz bardzo żywe dyskusje koncentrowały się raczej wokół wierzeń niż mitów. Zapewne najważniejszym określeniem centralnej problematyki obrad byłaby „sacrologia słowiańska”; termin ten zaproponowany przez Aleksandra Gieysztora w wystąpieniu wprowadzającym dobrze oddaje przedmiot badanej rzeczywistości. Niestety Autor tego bardzo istotnego wystąpienia nie zdążył oddać tekstu do druku. Mamy nadzieję, że ukaże się on odrębnie.

Na zakończenie organizatorzy konferencji pragną wyrazić wdzięczność Profesorowi Jerzemu Gąssowskiemu, Redaktorowi Naczelnemu czasopisma Światowit za chętnie przez nas przyjętą inicjatywę opublikowania na tych łamach wszystkich otrzymanych referatów.

Stanisław Bylina
Przemysław Urbańczyk